

Tot ons hart rust vindt bij u

De hele cyclus rond stilte hebben we 'De smaak van de stilte' genoemd en verschillende onder jullie weten beter dan ik dat dit de titel is van het boek van Bieke Vandekerckhove, die zich door de stilte heeft laten vinden en aanspreken in wat aanvankelijk een complete chaos van ideeën, gevoelens, angsten was. Over die stilte vinden, onder de laag van gevoelens, angsten, ideeën, zelfbespiegelingen zou ik vandaag wat met jullie willen delen.

Op de bodem van ieders bestaan leeft deze fundamentele onrust: dat wij anders zouden moeten zijn dan wij in werkelijkheid zijn, zegt Eugen Drewermann.

We zijn heel vaak bang voor de stilte in ons, voor het in onszelf keren. Op de eerste plaats zijn we fundamenteel angstig voor wat we in die binnenkant zullen aantreffen aan niet verwerkt verdriet, aan boosheid, aan ontevredenheid. We zijn vooral bang om te accepteren dat we het recht hebben om te bestaan, dat we mogen zijn wie we zijn, mét dat verdriet, met die boosheid, met alles wat in ons leeft. En op de tweede plaats hebben we in onze westerse kerkcultuur een reflex dat we altruïstisch moeten zijn en dat inkeren in onszelf tijd- en energieverpilling is, tijd en energie die we beter kunnen besteden aan ons inzetten voor een rechtvaardiger samenleven dichtbij en veraf. We zijn allemaal zo bezig met inzet, engagement, verzet en maatschappijkritiek. In een tijd van nationale stakingen en betogingen, in een tijd waarin het kerknieuws ons verbijstert en pijn doet worden we daar ook voortdurend voor uitgedaagd en terecht. Maar stilte en verdieping gaan naar mijn gevoel de actie en de kritiek vooraf.

Ik zou een verhaaltje willen vertellen.. Het verhaal komt uit het boek *Herbergen van verdriet*, een boek over rouwverwerking, maar het gaat eigenlijk over verlieservaringen in het algemeen, ervaringen die we allemaal in ons leven meemaken.:

Hij was al lange tijd op weg, met op zijn rug een zware rugzak. Zoekend en dwalend trok hij door het land. De laatste tijd had hij soms de neiging de moed op te geven. Zou hij ooit vinden wat hij zocht? Hij vroeg zich af of hij verder moest gaan. Hij was al zo lang onderweg en de rugzak was zo zwaar. In de loop van zijn tocht was er steeds meer ballast bij gekomen. Wat er precies in zat? Hij wist het niet, hij had er niet naar durven kijken. Zorgvuldig had hij elke keer de gespen en de koordjes gesloten en ze daarna dichtgelaten. Bang voor de onbekende inhoud die als zware stenen aanvoelde. Wat er het laatst bij was gekomen en bovenop lag, wist hij nog wel. Maar daaronder en vooral helemaal op de bodem... nee, hij wilde er niet eens over nadenken. Ongeruimd stat netjes, dacht hij, terwijl hij stevig doorliep. Zo had hij het vroeger geleerd.

De tocht werd zwaarder en zwaarder. Het leek vaak of hij geen stap vooruit kwam. Zijn enige houvast waren de steenmannetjes die hij soms in het onherbergzame landschap tegenkwam. De bergen werden hoger, de ravijnen dieper, de rivieren al lastiger om over te steken omdat ze zo snel stroomden en kolkten. En de weg werd steeds eenzamer. Veel tochtgenoten waren onderweg afgehaakt. Ze begrepen niet waarom hij telkens de zwaarste route koos. Waarom zo moeilijk, er moest toch een gemakkelijker weg zijn.

Daar stond hij opnieuw in een dorre, hete woestijn waar geen einde aan leek te komen; Af en toe was er een kleine oase of liep er een waterstroompje. Dat was meestal van korte duur. Was het toen dat hij zich in een flits afvroeg of hij deze zware rugzak altijd moest dragen. Was er dan geen andere manier? Nog een tijdje liep hij door zoals hij gewoon was. Toch was er iets veranderd.

Op dat moment zag hij in de verte een klein lichtje in het duister opdoemen. Hij besloot die richting uit te lopen. Het was nog een hele tocht voor hij bij een herberg uitkwam en op de deur klopte. De vriendelijke herbergier liet hem binnen: 'Welkom, eindelijk ben je gekomen! Ik verwachtte je al zo lang. Kom, ik wijs je je kamer. Daar kun je je opfrissen en wat rusten. Zet je rugzak maar in die hoek. Dan kun je hem straks bij het haardvuur openen. Dat is een fijne plek om een begin te maken.' Verwonderd keek hij de herbergier aan: deze smerige, loodzwarte rugzak openen?! Toen hij fris en uitgerust weer beneden kwam, kon hij bij het knapperende haardvuur plaatsnemen. Aarzelend pakte hij zijn rugzak en begon de koordjes voorzichtig los te maken en de gespen te openen. Deze plek in de herberg schonk hem moed. Hij wist dat de tijd gekomen was. Tijd om zijn loden last uit te pakken en aan te kijken. Tijd voor een nieuw begin.

Tot zover het verhaal..

De verdiepingsweg naar onze eigen binnenkant werd en wordt vaak getekend door een zeer duaal wereldbeeld: goed en kwaad, negatief en positief, doen/handelen en zijn/niets doen, verzet en overgave. Dit model duwt ons dikwijls in de rol van oordelen en veroordelen, niet in het minst oordelen over onszelf, onszelf veroordelen ook. Sommigen kennen allicht nog de biechtspiegels. Heel mooi aflijnbaar wat goed en kwaad, wat egoïsme en inzet voor anderen was, We kennen misschien geen biechtspiegels meer, maar het oordeel over onszelf staat nog stevig overeind. Waarom heb ik me daar niet meer ingezet? Waarom verkies ik de warme huiskamer boven die interessante lezingenreeks? Waarom ontloop ik die ene leerling een beetje en maak ik geen tijd? Waarom ga ik niet altijd vol enthousiasme naar mijn werk? Waarom blijf ik liever wat luiere dan naar de lier te komen? Die oordelen over onszelf, vaak zelfs nog geen véroordelingen doen ons wel naar binnen keren en reflecteren maar toch zijn ze niet de verdieping die we zoeken. Aan deze innerlijke weg komt immers nooit een einde, je zult steeds weer op eigen grenzen botsen, want je kan nooit je eigen innerlijke eisen waarmaken, je kan nooit aan je eigen ideaalbeeld beantwoorden.

In haar boek schrijft Bieke:

Etty Hillesum schrijft ergens dat je er met denken nooit uitkomt. Ik vond dat onvoorstelbaar en choquerend. Ik studeerde in die tijd in Leuven en leefde volledig vanuit mijn hoofd. Voor mij was het ondenkbaar dat je dingen niet vanuit je hoofd benadert. Maar als alles alleen nog schreeuwt in je, heb je daar niet veel aan. Toen ik ziek werd, heb ik me suf gedacht en gelezen, op zoek naar zin. Ik moest en zou een antwoord vinden. En dan lees je, van een intelligente vrouw, dat dit niet de weg is, dat je je uit moeilijke gemoedsgesteldheden nooit 'heraus' kunt denken. Dat er dan iets anders moet gebeuren. Dat je je passief moet maken en luisteren. Weer contact vinden met een klein stukje eeuwigheid'. En ook: 'dat een ander je niet kan helpen. Dat je moet luisteren naar wat er binnen in je is. Etty Hillesum heeft er een prachtig woord voor: 'hineinhorchen'. Naar binnen luisteren, en daar wachten tot je vanbinnen één grote ruimte wordt, zonder het geniepige struikgewas dat het uitzicht belemmert. Dat er dus iets van God in je komt. Wachten tot er iets wil smelten en iets wil gaan vloeien in je.

De man uit het verhaaltje wist dat het tijd was om zijn loden last uit te pakken en aan te kijken. Op zijn tocht naar stilte, krijgt hij de kans en gelegenheid om zijn angsten, zijn verdriet, zijn onverwerkt verleden uit te pakken en aan te kijken. Pas als we deze zware last willen aankijken, erkennen,

omarmen zelfs, dan kunnen we er ook mee omgaan. Gemakkelijk is die weg zeker niet. Door ze weer uit te pakken worden je emoties aanvankelijk alleen maar weer groter. Je wordt daarbij ook overgelaten aan je eigen weg. De herbergier komt niet naast je zitten.

En toch, tijdens het uitpakken van je rugzak, noem het contemplatie, verdieping, gebed, meditatie ontdek je dat al deze emoties, alle verdriet, alle boosheid die je tocht zo zwaar hebben gemaakt, eigenlijk niet de diepste grond van je binnenkant zijn. Je ontdekt dat je veel meer bent dan je rugzak en zijn inhoud. In de monastieke traditie hoor je vaak de term 'kantelen in de innerlijkheid'. Daar ontdek je dat je eigenlijk veel meer bent dan je emoties en je ideeën, veel meer ook dan je inzet, of je gebrek aan inzet, je goedheid of je tekort eraan. Je bent veel meer dan alles wat je 'doet' en wat je 'voelt', ook al is het met de zuiverste intentie en de beste bedoeling. Waar het om gaat is de identificatie met onze emoties los te laten. Je bent veel meer dan angst, woede, onzekerheid.

Enkel in het binnenstappen in innerlijke stilte en rust kan je tot op je diepste bodem komen. En die diepste bodem is veel meer dan we ooit durfden vermoeden. Elke mens is in zijn diepste wezen liefdevol en stralend. Dit is de heel-wording die ons in de stilte gegeven wordt. We moeten dit niet verdienen, het is ons vooraf gegeven, we kunnen dit de erfzegen noemen.

Waar de traditie focust op de goddelijkheid van Jezus spreekt Jezus zelf over de goddelijkheid van elke mens. Terwijl de traditie verwijst naar Jezus als het licht van de wereld zegt hij dat ieder mens het licht in zich draagt. Elke mens is in zijn diepste wezen 'goddelijk'. Op zoek naar de krachtbronnen, de energie in ons leven, ervaren wij dat de weg ons ontmoet. Verdiepen, verstillen is veel meer dan even stilvallen om de voorbijganger te overlopen, is veel meer dan thuiskomen bij God en bij onszelf. Het is mogen ervaren dat je steeds weer teruggegeven wordt aan jezelf, dat voorbij alles de diepste ervaring is dat je al lang bemind wordt, vooraleer je bewust bent van je eigen liefdeskrachten, dat God allang een thuis bij jou gevonden heeft, vooraleer jij Hem een thuis geeft. Het gaat niet om de ervaring: in mijn kleinheid word ik bemind en aanvaard. Het gaat om: weet je hoe groot je kan zijn als je naar de diepte gaat, daar waar niemand je klein noemt. Voorbij de eigen ervaring van kwetsbaarheid en kleinheid, is er een veel diepere waarheid: ik ben onderdak voor een mensgeworden God. God zoekt zichzelf in ons, wij zijn zijn thuis. In het elke dag even stilvallen, meditatie, gebed, reflectie vinden wij de bedding terug van de stroom van ons leven. En die bedding is: wij zijn goddelijk, wij zijn een thuis voor een mensgeworden God. Los van elke prestatie, los van lukken of niet lukken, mogen wij weten dat dit ons is gegeven wordt en dat wij dit niet moeten 'verdienen' Je vindt echte energie en levensvolheid in het je mogen gedragen weten. We moeten er niet naar streven, onderweg zijn is al voldoende. En ook dat onderweg zijn wordt niet aangedreven door prestatie. Het blijft een gegeven zijn, een leven dat ons leidt naar de zuivere kern van ons bestaan, in vrijheid teruggegeven worden aan onszelf. Ik geloof echt dat we dan pas gegeven worden aan anderen, zonder dwang, zonder moeten. Stilvallen, elke dag, eventjes op onszelf terugplooiën, ballast afgooien en telkens weer bij hetzelfde terugkomen: wij zijn geroepen om ten diepste onszelf te worden, ten diepste mens te worden. En dan kunnen wij ook anderen diezelfde ruimte geven, in alle vrijheid.

En gaat daar het Magnificat niet over dat we zojuist gelezen hebben? Het Magnificat is een lied van verwondering over Gods verrassend genadevol handelen in de mensengeschiedenis en in elke mens. Genade betekent voor alles dat er een God is die mensen graag ziet. Gratis. Broze mensen drukt Hij aan zijn hart. Zo heeft Hij met Israël gedaan, met Maria en met zo velen die ons zijn voorgegaan. Zo doet Hij het telkens opnieuw, ook nu, met elk van ons. In een verfrissende vertaling van Michel van der Plas: 'Met al wat ik heb en ben wil ik Hem in de hoogte steken, de God die mijn geluk is, de heer die mij zalig maakt'.

God komt met zijn liefde vaak heel onverwacht zegt het Magnificat. Steeds bescheiden. Als een verademend gebeuren, niet zelden temidden van grote dorheid en beproeving. Op bepaalde momenten in onze levensgeschiedenis kunnen we sterk onder de indruk komen van Gods weldoende nabijheid en worden we overspoeld door een intens gevoel van vreugdevolle erkentelijkheid tegenover Hem. Maar God werkt ook helend in de ebmomenten van ons bestaan, ook al merken en voelen we dat niet altijd. Maar de bedding van onze stroom is er altijd, in die bedding van een mensgeworden God in ons blijft ons leven stromen.

Augustinus heeft het zolang geleden al heel mooi verwoord en daar wil ik ook mee eindigen:

Veel te laat heb ik jou liefgekregen
schoonheid wat ben je oud wat ben je nieuw
 veel te laat heb ik jou liefgekregen.

Binnen in mij was je, ik was buiten
 en ik zocht jou als een ziende blinde
 buiten mij, en uitgestort als water
 liep ik van jou weg en liep verloren
 tussen zoveel schoonheid die niet jij was.

Toen heb jij geroepen en geschreeuwd,
 door mijn doofheid ben jij heengebroken.
 Oogverblindend ben jij opgedaagd
 om mijn blindheid op de vlucht te jagen.
 Geuren deed jij en ik haalde adem,
 nog snak ik naar adem en naar jou.

Proeven deed ik jou en sindsdien dorst ik,
 honger ik naar jou. Mij, lichtgeraakte,
 heb jij doen ontbranden. En nu brand ik
 lichterlaaie naar jou toe, om vrede.

'Wat ben je oud, wat ben je nieuw'... Wat een prachtige zin...
 Oud, want al altijd in mij geweest,
 Nieuw, want telkens opnieuw en opnieuw door mezelf te ontdekken.

Mia Verlinde
 De Lier, 16 november 2014

Bronnen:

- Bieke Vandekerckhove, *De smaak van de stilte*. Lannoo, 2010
- Ria Weyens en Diet van Borselen, *Scheppende overgave. Naar een levenskunst van dienstbaarheid en creativiteit*. Carmelitana, 2013
- Riet Fiddelaers-Jaspers en Sabine Noten, *Herbergen van verdriet. Thuiskomen in het land van rouw*. In De Wolken, 2014
- Vincent Duyck, Verdiepen. <http://federatie8200.weebly.com/20121.html> (website van de Emmausparochie: www.federatie8200.be → archief→woordjes→2012)